

Облачинске вишње за Европу

Интервју министра Мирка Цветковића листу "Политика", 8. мај 2008.

Зашто је за обичног човека важно да уђе у ЕУ, одакле ће се поплаћати сва предизборна обећања, шта ће бити са НИП-ом и ЕПС-ом, зашто не познаје „тајкуне”, у име коалиције „За европску Србију” говори министар Мирко Цветковић

Кад облачинске вишње добро роде као лане, сељаци из Мерошине су, заиста, на мукама. Немају коме да их продају, цена је ниска, закупци их уцењују. Мада вероватно не могу себе још да замисле на европској пијаци, Мирко Цветковић, министар финансија из редова Демократске странке, уверен је да ће, кад нам се, са ступањем на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању отвори огромно бесцаринско тржиште ЕУ, са готово пола милиона људи, и воћари из Мерошине бити само на слатким мукама.

На питање како би он као економиста обичном човеку из Мерошине, објаснио зашто коалиција „За европску Србију” толико инсистира на Европи и зашто је то важно за свакога од нас, Цветковић, сем отварања европског тржишта, између осталог, наводи и – потпуно отварање домаћег тржишта:

Јачање конкуренције разбија монополе, даје могућност избора, обара цене и инфлацију, стабилизује валуту. Све то је добро за потрошаче.

Али то произвођаче плаши?

Неке ћемо моћи да заштитимо неко време, али сви се временом морају укључити у утакмицу.

Ако је судити по економским програмима свих партија, без разлике, овде ће и без Европе бити благостање. Све врви од подстицаја, субвенција, повољних кредита, нижих пореза...

У јавности се ствара погрешна слика, јер се та предизборна обећања третирају као економски програм, па кад их питају „објасните Ваш економски програм”, онда они одмах кажу „даћемо то и то”. Економски програм је много озбиљнија ствар и те мере су операционализација само једног дела програма. Не и најважнијег.

Шта је суштина програма ваше коалиције?

Већа запосленост, бржи развој и бољи стандард грађана. За то би морао да се обезбеди довољан доток страног капитала и довољан раст друштвеног производа, да бисмо имали из чега да дајемо подстицаје и субвенције и снижавамо порезе. Да бисмо могли да испунимо обећања.

Ви имате 20 мера за 20 месеци. Да ли сте израчунали колико ће то коштати буџет?

Направили смо рачуницу. Али неке од тих мера, као што су подстицаји за веће запошљавање примењивале би се одмах, из постојећих ставки и након ребаланса буџета који се очекује, а већина, која захтева претходне законске измене, реализовала би се из буџета за наредну годину.

Али и други то кажу. Уосталом, обичном гласачу сви ти предизборни економски програми и обећања личе једни на друге?

Далеко је од тога. Рецимо ДСС-ов програм се у највећој мери, наизглед, поклапа са нашим. Разлика је што ми сматрамо да је главна подршка остварењу тог програма брзо приближавање Европи, подизање атрактивности тржишта, страна улагања, а они су га базирали на стратегији привредног развоја који је влада усвојила, избацујући при томе главни предуслов за његову реализацију – а то је улазак у Европу. Без тога њихов програм је неостварив. Нема материјалну основу.

Да ли сте последњих месеци, док још седите заједно у влади, покушали да им објасните да то није економски одрживо?

Они имају илузију да је могуће да се добри економски односи граде са државама са којима имате лоше политичке. Не можете ни са комшијом да се свађате па да му сутра тражите паре на зајам, а камоли да некога назовете фалсификатором, па да очекујете да са њим добро сарађујете и да у вас инвестира.

А радикалски програм?

Тај програм ми није довољно јасан и на основу онога што изјављују више се заснива на администраирању државе а мање на слободном тржишту.

Најзанимљивија је њихова идеја да нам тајкуни враћају спољне дугове?

Наш спољни дуг није само државни, већ је највећим делом приватни и реално је очекивати да су ти које називају тајкунима и који држе привреду највећи приватни дужници. Стога је и логично да ће они своје, приватне дугове морати да враћају.

Ипак, сви најављују смањење пореза: Ваша коалиција на зараде, станове и аутомобиле, ДСС и на добит корпорације, радикали још и на инвестиције... Чиме ћете пунити буџет?

Смањење пореза на зараде значи смањење цене рада, а то значи и већу тражњу за новим радницима. Ако би се порез на доходак грађана, процењен на 72 милијарде динара годишње, смањено са 12 на 10 одсто, то је само десетак милијарди мање прихода, при истом броју запослених. Ми ћемо на тај начин подићи атрактивност, обезбедити веће запослење и то надокнадити кроз опорезивање веће масе плата. Парадокс је што синдикати залагањем за веће плате макроекономски гледано подстичу незапосленост.

Али и ви најављујете веће зараде, пензије, социјална давања...

Проблем јесте што трошимо више него што производимо, али овај програм подразумева повећање зарада, за два одсто изнад инфлације у 2009. и 2010. и то на основу раста бруто домаћег производа и инвестиција чије би учешће у БДП-у морало да се повећа на 25 одсто.

Мислите да је реална процена о пет милијарди евра страних директних инвестиција годишње?

Мислим да јесте и да ће укупне инвестиције (заједно са домаћим) бити и веће – више од осам милијарди.

Планирате изградњу аутопутне мреже, а НИП је опет расут на стотине пројеката и опет је у функцији предизборне кампање.

НИП би требало да се концентрише на мањи број крупнијих пројеката, а да се пројекти који много значе мањим, неразвијенијим местима, финансирају из капиталног дела основног буџета.

И даље, сви сем ЛДП-а, планирају субвенције и подстицаје?

Ми у наредном периоду говоримо о субвенцијама у виду подстицаја, повољнијих кредита, посебно за ново запошљавање, развој предузетништва и увођење европских стандарда. Најбитније је да се донесе, већ припремљен Закон о државној помоћи који ће дефинисати шта се, у којим роковима и колико може помагати и који ће онемогућити да субвенције угрожавају деловање тржишних механизма и конкуренцију.

Јавна предузећа су тешка предизборна тема, па их ретко ко и помиње?

Програм ДС-а се залаже за структурне реформе и јавна предузећа морају у приватизацију, наравно, водећи рачуна и о њиховим специфичностима. Ако смо, кроз овај аранжман разрешили питање НИС-а, остаје нам ЕПС и још три-четири компаније.

Шта планирате са ЕПС-ом?

ЕПС би требало да приватизујемо, али опрезно. Идеја о пуштању независних произвођача у систем у првој фази је добра идеја, јер то ствара конкурентско тржиште и пре приватизације.

И не рекосте ми једино, шта ће ДС радити са тајкунима?

Тајкуни? Ја такву економску категорију не познајем. Ако под тим подразумевате велике произвођаче, инвеститоре, трговце на овом тржишту, они морају да се придржавају прописа који важе за све. А ако се поставља питање порекла њиховог капитала, има ко то истражује, при чему, наравно, нисам за легализацију лошег новца.

Демократској странци економска струка највише замера што је у претходној коалицији правила економске зарад политичких компромиса. Месецима сте, рецимо, одбијали да аминуете нафтно-гасни аранжман а онда најавили да ћете сутра ипак гласати?

Нафтно-гасни споразум су подржале све странке, потписали су га представници наше државе и ја не видим ту компромис. А економску рационалност, треба тражити у целини а не у деловима аранжмана.

Нису баш сви, није Ваш садашњи коалициони партнер Г17? Али, ако је и тако, што нисте пристали на ратификацију пре месец дана?

Не знам да ли је јавности уопште јасно о чему је реч. Међудржавни споразум постоји и да би он ступио на снагу треба да га ратификује парламент. Тај парламент не постоји, распуштен је. Ми смо били за то да се споразум упути новом парламенту, а наши бивши коалициони партнери ДСС и НС су инсистирали да се сазове стари, распуштени и пошто имају већину са радикалима да...

...ратификују споразум...

Ма није у томе проблем. И ми бисмо гласали за ратификацију. Проблем је што би могло да се постави питање валидности ратификације у распуштеном парламенту. Друго, сазивањем те скупштине усред предизборне кампање могле би да се отворе и друге теме, непримерене предизборном периоду.

И шта се сада променило, да сте ви пристали. За шта ћете ви сутра, уствари, да гласате?

Па у тексту одлуке ће стајати да се споразум упућује на ратификацију новом парламенту.

И Ви ћете, као економиста који је пре неколико година писао најбоље текстове о приватизацији јавних предузећа, гласатиза то да се НИС прода за 400 милиона евра?

Ако би се НИС посматрао изоловано, дао бих га на тендер и не бих ни размишљао о цени. Али НИС се сада не продаје изоловано него као део једног већег пакета, и ја немам довољно аргумената да говорим да ли то вреди 400 милиона, милијарду или две. Тек треба урадити студије. Ово је међудржавни споразум и ми не продајемо НИС, само се обавезујемо да ћемо га продати у склопу ширег аранжмана.

Ако је у међудржавном споразуму написано 400, Руси сигурно неће дати више од тога?

Питање је које ће обавезе преузети та фирма, НИС је ужасно задужена компанија...

Али народњаци су се све време у предизборној кампањи залагали за ратификацију и сада ваш пристанак представљају као своју победу?

Да, али рекао сам већ, они су се залагали за ратификацију у распуштеној скупштини, а споразум ће ратификовати нови парламент.

Хоћете да кажете да ћете ви сутра славити Дан победе.

Не бих то тако дефинисао. Постоји потписан међудржавни споразум и он мора да буде ратификован. Само је питање да ли би требало да буде део предизборне кампање. По мени није, а они су очигледно сматрали да је требало да буде.

(Аутор Весна Јеличић)